

EVANGELIET OG DEN JØDISKE VERDEN

Israelsmissionens magasin - nr. 4 - dec. 2021

TEMA
Gud blev menneske

4: En ny sang bliver til | 6: Historiens Herre | 12: Jesus er forskellen | 20: Guds mission er sårbar mission

Fordyb dig i julens under

*Julen er kommet med solhverv for hjerterne bange,
jul med Guds-barnet i svøb, under englenes sange,
kommer fra Gud,
bringer os glædskabens bud.
Æren er Guds i det høje!*

Sådan skrev Grundtvig i sin smukke julesalme "kimer i klokker" fra 1956. I skrivende stund er det 2021, men julens fred er den samme. I dette magasin dykker vi ned i det fantastiske mysterium, at Gud blev menneske - at han er kommet nær.

Jeg håber, du vil lade dig forundre på ny over julens mirakel.

Rigtig god læselyst!

Maria Strøm Risbjerg, redaktør

Maria Risbjerg

Alle jøder har ret til muligheden for at lære Jesus at kende

En del af den kristne kirke afviser i dag at drive mission til jøder. Begrundelserne kan være både teologiske og historiske. De teologiske begrundelser kan fx være, at nogle mener, at jøderne har deres egen vej til Gud gennem loven og profeterne. Andre teologiske begrundelser kan være, at nogle eller alle jøder kan blive frelst uden at kende Jesus. De historiske begrundelser findes som oftest i de forfølgelser kirken har udsat det jødiske folk for op gennem historien, samt kirkens tavshed under Holocaust. "Vi har ingen tale-ret længere," lyder det.

Om den historiske begrundelse skal det kort lyde: Vi skammer os over de forsyndelser, kirken har udsat det jødiske folk for op igennem historien. Det var uretfærdigt. Det var ukærligt, og de handlinger havde ingen rod i evangeliet. Samtidigt er det væsentligt for os at slå fast, at vi ikke skammer os over evangeliet. Jesus har ikke elsket os med en tavs kærlighed, og hvis vi er tavse med evangeliet overfor det jødiske folk, gør vi kun ondt værre.

Indimellem er jeg på opdagelse i vores arkiv i kælderen. Israelsmissionen har siden 1885 været optaget af at fortælle jøder om Jesus. Det har haft mange forskellige udtryk op igennem tiden, og nogle gange er det godt at lytte til, hvordan de mennesker, der var der før os, der er her nu, udtrykte sig om jødemission. Forleden faldt jeg over et lille afsnit i vores blad fra 1946, hvor Inge Hoffmann-Bang beskriver mødet med en ung pige, som netop vendt tilbage fra There-

sienstadt. Inge reflekterer over mødet med ordene:

Selv om de er sluppet fra det med Livet, bærer de vel Mærker i deres Sjæle, som aldrig helt forsvinder - i alt fald dystre Minder, som de aldrig kan løbe bort fra. Maatte de dog saa blot i deres Nedtrykthed faa Øje paa ham, der kalder paa alle dem, der "lider Møje" og finde Fred.

For Inge Hoffmann-Bang, der arbejdede for Israelsmissionen i årtier, var der ingen tvivl: Hun var båret af en længsel efter, at jøder måtte lære Jesus at kende. Rædslerne under 2. Verdenskrig blev ikke en undskyldning for hende til at holde op, til at tie. Tværtimod! Hun så, at Jesus og evangeliet også havde noget at sige ind i den situation, der var i 1946 - kun et år efter krigens afslutning.

Israelsmissionens 60-års jubilæum blev afholdt i juni 1945 - kun nogle få måneder efter befrielsen. Her holdt daværende formand, Frederik Torm, prædiken i Københavns Domkirke, og han afsluttede med ordene:

Og i øvrigt vil vi saa i Stilhed og Troskab fortsætte vort Arbejde for at forkynde det kristne Budskab blandt det jødiske Folk. Vi vil gøre det, fordi vor Herre og Mester har befalet os det, og ham maa vi lyde. Vi vil gøre det, fordi vi vil dele det bedste vi ejer just med det jødiske Folk.

Det må have været fristende for Torm og andre i Israelsmissionen dengang at tie, og jeg tænker, at det har krævet mod af formanden at stå

fast på Israelsmissionens formål: At dele det bedste vi har med det jødiske folk - evangeliet om Jesus Messias. Formålet har ikke ændret sig. Fordi det bedste vi har er stadigvæk det selv samme evangelium. Og fordi alle jøder har ret til muligheden for at lære Jesus at kende til frelse.

Når jeg bladrer gennem de gamle blade slår det mig også, hvor naturligt det har været for kristne og kirker i København at bakke op om missionsarbejdet blandt jøder. Der står fx om en præst, at han giver en dag om ugen "af sin sparsomme tid" men at "det naturligvis slet ikke forslaar".

Jeg drømmer om, at det igen må blive lige så naturligt at engagere sig i jødemission i København, som det var engang. Jeg drømmer om flere menigheder og kristne, der bakker op om vores arbejde gennem forbøn, tid og økonomisk støtte. For mest af alt drømmer jeg om, at danske jøder også må få muligheden for at lære Jesus at kende.

Arne Pedersen

Arne Pedersen, generalsekretær

En ny sang bliver til

 Tekst: Dina Dáníalsdóttir, sangersongwriter og medlem af bandet Northern Assembly - Illustration: Margrete Rolighed

Maria går og brygger på en sang. Solen er ikke stået op endnu, det er stadig koldt og fugtigt. *Op, al den ting som Gud har gjort.*

Støvet rejser sig endnu ikke i dæmringens fravær af direkte lys. Maria går i sine helt egne tanker. *Lovsynger Herren, min mund og mit indre! Lov ham, min sjæl og lad det din forlystelse være.* Marias fødder og ben løfter hende erfarent og støt fremad, de slidte sandaler holder endnu og hun skutter sig tættere ind i sjalet. *Han som forlader i skok dine synder, råder på al din elendighed bod. Ham som med tusind velsignelser ved dig at smykke.* Hvordan kan hun rumme, hvad hun så? Det, hun mærker i sin krop? *Livsalligste blandt Evas køn! Gud så til dig i nåde, du føde skal Guds egen Søn. Pris dog Gud for alt det gode, som han har bevist mod mig!*

Hun ser dampen fra sin ånde forsvinde ud i luften, mens hun halvforpustet sætter en hånd i siden. Tempoet er steget støt, siden hun gik hjemmefra, både i fødder og tanker. Hun stopper op et øjeblik for at få vejret og samle mylderet. Hvor er hun på vej hen? Et sus af gåsehud og hjertebankenskyller over hende og sætter prompte gang i sangen og gangen igen. *Hellig, hellig, hellig, nådefuld og mægtig. Sagtmodig er med hjælp han nær, barmhjertighed hans scepter er. Slægt skal følge slægters gang, aldrig forstummer tonen fra himlen!*

Maria er ofte bange, der er mange ting at frygte. Men hun har lært en ny frygt at kende. Den er altopslugende, lammende, en frygt som bringer hende så hurtigt på knæ, at hun ikke opdager at bøje benene. Og samtidigt hvisker det i blomsterne i vejkanterne, det nynner i lysningen i horisonten, fuglene gjalder det i sin morgensang, det runger magtfuldt i ordene fra en engel; Frygt ikke, Maria.

Hvert dit værk er stort vidunder, i din visdom ingen bunde. Det mindste du har skabt er stort og kan din magt bevise. Frygt ikke mere!

Der er folk, der ikke tror på en ung piges ord om engle. Kloge og belæste, respektable mænd og kvinder. Maria mærker den hellige harme rejse sig og hjertet banker hårdere. Om hun så skal gå til de udstødte, de fremmede, de spedalske! Om så intet andet levende væsen i verden tror hende, så bærer Maria engelens og Guds ord frem! *Det er ikke et ord som de andre, det kan styrte selv dødens tyrann. Mennesket lever af Guds ord, hjemme har børn, hvor fader bor.* Og det lander tungt, nogle dage. At Maria blot er en ung pige. *Dog jeg tror, af dine vunder væld udsprang til stort vidunder. Herre, du hør mig, Herre, du før mig, hvordan og hvorhen det tjener mig bedst. Med nytårgaver; fryd og fred.*

Fuglene fortæller Maria, at solen er ved at stå op. Og at Gud er en stor Gud. *Mener du, en fugl tør vove sang om dig i Danmarks skove?* Hun sætter farten op. Hun er ved at eksplodere! *Fryd dig da, du lille skare! Jakobs Gud vil dig bevare.*

Maria sætter omsider i løb. Hun er på vej hen til en kvinde, som hun ved vil forstå og det kan kun gå for langsomt! *Tak og ære være Gud, som har ført sit løfte ud.*

Solen står op. *Hallelujah! Min Gud er stor og himlen svarer: Amen!*

| Teksten er skrevet over Marias lovsang fra Lukasevangeliet kapitel 1 vers 46-55 |

Historiens Herre

📖 | Tekst: Maria Strøm Risbjerg, redaktør - Foto: Unsplash

En nat i Betlehem for 2000 år siden kom Gud til verden. Ikke i storhed og pragt, men som et lille skrøbeligt spædbarn, født i en stald og overladt til sine unge og fattige forældre. Gud valgte at blive en del af verdenshistorien i så høj en grad, at han fik en fødselsdato. Vi kender fortællingen og har hørt den utallige gange. Men træder vi et skridt tilbage, tager vores nutidsbriller af og forestiller os, at vi oplever historien "forfra", er fortællingen ikke så selvfølgelig. Spørger man bibelunderviser Kasper Bergholt, er der faktisk intet selvfølgelig over, at den almægtige Gud – jordens skaber – valgte at blive menneske. Men det gjorde han. Og det fortæller os noget om Guds inderste væsen; mener han. Læs med og lad dig fylde på ny af jule-underrets mange glædelige perspektiver.

Gud ønsker at involvere sig

Slår du op på første side i din Bibel, bevæger dig gennem Det Gamle Testamente og videre til evangelierne og brevene samt slutter det hele af med Johannes' åbenbaring, er der én vigtig gennemgående pointe, du skal sidde tilbage med som modtager, hvis man spørger Kasper: Guds invitation til fællesskab.

"Den gennemgående røde tråd i Bibelens fortælling er, at vi møder en Gud, som ønsker fællesskab med mennesker – og med alt det skabte," fortæller Kasper. Det begynder allerede i skabelsen, hvor Gud og mennesker går sammen i haven. Men det fortsætter også efter syndefaldet gennem pagterne, præsteskabet og templet i Det Gamle Testamente for til sidst at kulminere i julen, hvor Gud selv vælger at blive en del af livet på jorden for at kunne bryde dødens greb: "Inkarnationen er klimaks i fortællingen om, hvem Gud er. Gud ønsker at involvere sig, han ønsker at være nær. Det er en del af hans væsen."

Helt centralt er Gud altså ikke en fjern skikkelse, som står på afstand af sit skaberværk. Han er skaberen - den, der synes godt om sit værk: "Dét, at Jesus kommer som et menneske, er et udtryk for, at det netop er godt at være menneske, også selvom det har sine begrænsninger. Det er ikke noget, Gud gør modvilligt – han bliver ikke presset til det. Nej, han ønsker fællesskabet med mennesker."

Jesus sprænger rammerne i sin samtid

Var du en lærd jødisk religiøs leder på Jesu tid, beskæftigede du dig ikke ligefrem meget med muligheden for, at Gud ville komme til jorden som et spædbarn. Du vidste, at Gud kunne handle i historien, hvis han ville. Det var man allerede klar over på Det Gamle Testaments tid, hvor udvandringen fra Egypten stod som en særlig påmindelse om Guds handlekraft i verden. Men du havde uden tvivl en længsel efter, at Gud ville gøre noget. For nogle jøder var dette 'noget' ensbetydende med at sende Messias, der skulle befri folket fra den romerske besættelse.

Men der var forskellige forventninger til, hvordan Messias skulle se ud og agere: "Han skulle være en leder. Måske en konge, præst eller en underviser," forklarer Kasper. Men Jesus sprænger på mange måder rammerne for disse forventninger: "I takt med at Jesus gik rundt i Israel, gjorde undere og prædikede, fik folk en formodning om, at han var en slags messias. Men det betyder

ikke, at de tænkte, han var Gud inkarneret. Mange havde forventninger til, hvordan messias skulle agere. Men det viser sig dog hurtigt, at Jesus sprænger rammerne for de fleste af disse forventninger. Da de jødiske ledere begynder at blive trætte af ham, vil de én gang for alle stemple ham som en fejlslagen messias – det vil sige en *død* messias. Men også denne ramme sprænger han, og her begynder den første tro på, at han ikke kun var et menneske men også Gud, at spire."

Den første kirkes udfordringer

Spoler vi tiden frem til den tidlige kirke og de første kristne teologer, var Guds intime engagement med den skabte verden et særligt holdepunkt. Det skyldtes blandt andet udfordringerne forbundet med en særlig filosofisk-religiøs tidsånd, som vi i dag kalder "gnosticismen", og som på mange måder prægede menneskers verdensbillede på den tid. Et af de grundlæggende principper i gnosticismen var, at Gud er på afstand af verden:

"Det, at verden findes, er et udtryk for, at der er gået noget galt. Frelsen handler derfor om at komme på afstand af det skabte – fordi alt det skabte er ondt." I stedet stræbte man efter i sin sjæl at finde en lille gnist af det oprindelige guddommelige, som var godt. Målet med livet var at slippe ud af fængslet på jorden. Ser man verden i dette perspektiv, har det naturligvis konsekvenser for den måde, man forstår Gud på også: "Det giver os en Gud, der slet ikke er interesseret i denne verden. Gud bliver en karakter, vi ikke rigtig kan sige noget om," reflekterer Kasper. Derfor var talen om Gud som skaberen enormt vigtig for den tidlige kirke: "Man måtte holde fast i, at på trods af syndefaldets konsekvenser, er verden grundlæggende skabt god. Det betyder også, at vores legemer ikke bare er en slags hylster, men en vigtig del af, hvem vi er." Den bibelske Gud står altså i direkte opposition til den gnostiske gud, der ikke vil have noget med skaberværket at gøre: "Bibelens Gud har ikke bare skabt verden, men ønsker også at genoprette skaberværket, og derfor bliver han en del af både skaberværket og en konkret historie."

Smagen af den nye jord

Men er gnosticismen stadig interessant at kigge på i dag? Selvom vi er 2000 år på afstand af den tidlige kirke og datidens gnostiske strømninger, mener Kasper alligevel, at tankegangen stadig lever i bedste velgående – også

Der var forskellige forventninger til, hvordan Messias skulle se ud og agere på Jesu tid. Han skulle være en leder. Måske en konge, præst eller en underviser. Men Jesus sprænger på mange måder rammerne for disse forventninger, forklarer Kasper Bergholt.

blandt mange kristne: "Jeg mener, at vi stadig er præget af gnostiske strømninger. Det ser vi blandt andet, når vi i vores tale og vores salmer og lovsang ofte taler om frelsen som en befrielse fra det jordiske og det kropslige, altså når frelsen kommer til at handle om himlen, og ikke om den nye jord. Men vi ser det også på et mere generelt samfundsplan. Mange har en afstand til kroppen." Men det er misforstået, mener han. For kigger vi netop på inkarnationen, ser vi Guds tydelige kærlighed til og omsorg for alt det skabte: "Inkarnationen er et kæmpe ja til skaberværket. Til det hele menneske." Og det bør have konsekvenser for den måde, vi taler om både frelsen og

livet efter døden: Endemålet for den her verden, frelsen, er ikke at vi bliver revet ud af verden. Den bibelske forståelse er snarere nyskabelse. Gud kommer herved. Det har aldrig været os, der skulle op til ham." Det betyder også, at vi kan tale meget konkret om håbet efter døden:

"Vi skal ikke i himmelen – nej, vi skal på den nye jord. Det har også et missionalt perspektiv. Når Bibelens forfattere taler om de her ting, bruger de ofte metaforer og billeder, vi kender. Her kan vi finde inspiration til at dele evangeliet med mennesker i vores samtid." Det kan vi fx gøre ved at lave et godt måltid mad, lytte til en smuk koncert eller opbygge gode og stærke fællesskaber

Gud bliver en del af verdenshistorien på et bestemt tidspunkt i en helt bestemt kulturel kontekst. Det kan virke sårbart, men sådan har Gud valgt, det skal være. For hvis Gud havde åbenbaret sig i Israel som en fransk mand, så havde der hverken været mulighed for forståelse eller fællesskab med mennesker, og det er imod Guds væsen, mener Kasper Bergholt.

sammen med mennesker og fortælle, at det er en lille forsmag på den nye jord." Jo mere konkret, jo bedre. Der er flere ulemper og farer ved, at vi taler for åndeligt om det kristne håb, end ved at vi taler for konkret. Gud blev menneske. Han var ikke bange for at blive misforstået. Det tror jeg, handler om, at der er meget mere at vinde end at tabe ved at tale konkret om det kristne håb og det evige liv."

En Gud, der begrænser sig

Når Gud vælger at blive menneske, betyder det også, at han begrænser sig. Det er et af inkarnationens helt store mysterier. Gud bliver en del af verdenshistorien på et bestemt tidspunkt i en helt bestemt kulturel kontekst. Det er sårbart, men sådan har Gud valgt, det skal være, mener Kasper: "Fordi Gud blev menneske, så taler vi historisk om ham. Det betyder, at han er *virkelig*. Han er

blevet en del af vores historie. Men at den evige Gud har åbenbaret sig i en afgrænset, konkret kontekst, ja, at Gud har bundet sig til historien og ikke kan tilgås uden om den historiske kontekst, det kan virke anstødeligt på os. Det betyder nemlig, at Guds åbenbaring af sig selv er sårbart og skrøbeligt. Hvis vi vil forstå Gud, må vi forstå konteksten. Denne virkelighed kan vi støde os på, fordi det er sårbart. Vi kan jo misforstå konteksten - eller ikke kende til den. Det er skrøbeligt - men utroligt *nødvendigt*." For hvis Gud havde åbenbaret sig i Israel som en fransk mand, så havde der hverken været mulighed for forståelse eller fællesskab med mennesker." Det er imod Guds væsen. Jesus kunne kommunikere med sine samtidige på en måde, så de forstod ham. Det må betyde, at han anvendte et sprog, de forstod, og talte om ting, de kunne relatere til. Han talte aramæisk, brugte billeder fra bonde- og fiskerlivet i det første århundredes

Galilæa, forholdt sig til det faktum, at romerne sad på magten, og henviste på flere forskellige måder til den fælles kulturelle bevidsthed, som han og hans tilhørere havde til rådighed.”

Fordi Gud har valgt at åbenbare sig på et bestemt tidspunkt i historien, er det også nødvendigt for os at forstå Guds åbenbarings kontekst: ”Det er svært at forholde sig til. Det rejser en masse spørgsmål. For betyder det så, at Bibelen ikke er forståelig i sig selv? Svaret er selvfølgelig både ja og nej. Bibelen er en fortælling om en gud, der har handlet ind i en specifik kontekst. Det betyder ikke altid, at vi skal kende den historiske kontekst for at forstå Gud. Men vi må anerkende, at der er noget ved Gud, som bliver sværere og sværere at forstå, jo længere vi kommer på afstand af konteksten på Jesu tid. Det er et vilkår, og det vil det altid være.”

Sådan er Gud

Der er mange ting, man kan undre sig over i Guds plan. Den virker skrøbelig. Som om mange ting let kunne gå galt. En ung pige, som endnu ikke var gift, skulle bære barnet. Fødslen foregik i en stald, og ikke lang tid efter måtte familien flygte til Egypten af fare for Jesu liv. Men det viser noget om Guds inderste væsen, mener Kasper.

”Den røde tråd gennem hele Bibelen er, at Gud involverer sig i skaberværket, fordi det skabte er godt, og fordi han ønsker at have fællesskab med os. Gud åbenbarer sig eller interagerer aldrig med mennesker på en anmassende måde. Han ”zapper” sig aldrig bare ind i vores liv – nej, han åbenbarer sig kontekstuel,” fortæller han. I Det Gamle Testamente er det i templets kontekst, mennesker kan møde Gud. I Jesus er det som et menneske. For os i dag møder vi Gud i Bibelen, gennem tekst – og gennem Guds ånd i menigheden. Men der er altid et medium: ”I alle de her tilfælde er det skrøbeligt. Lige så skrøbeligt som et spædbarn. Men vi kan ikke komme uden om det. Gud er den, som er større end os. Og det er han klar over. Han vælger at begrænse sig for at vi kan forstå, hvem han er. Og det, at han er i stand til at begrænse sig, siger noget om hans storhed.”

”Gud vælger at begrænse sig for at vi kan forstå, hvem han er. Og det, at han er i stand til at begrænse sig, siger noget om hans storhed.”

- Kasper Bergholt

Jesus er forskellen

 | Tekst: Generalsekretær Arne Pedersen - Foto: Unsplash

Engang i begyndelsen af 00erne læste jeg teologi på universitetet i Aarhus og havde læseplads på Menighedsfakultetet. Her havde jeg en dag en samtale med en af mine studiekammerater, som satte nogle tanker i gang.

Rammen for samtalen var, at der havde været afholdt en gudstjeneste, hvor der var repræsentanter fra de to andre monoteistiske religioner: Islam og jødedommen. Det syntes vi begge to var problematisk, og i samtalen blev vi ved med at kredse om, hvordan gudsbilledet i Islam og kristendommen er væsensforskellig. "Jeg ville aldrig kunne bede sammen med en muslim," proklamerede han, hvilket fik mig til at spørge: "Men hvad med en jøde? Ville du bede sammen med en jøde?" Her blev han lidt mere ulyd i sit svar, og det fik mig til at udfordre mig selv til at svare på spørgsmålet: Tror kristne og jøder på den samme Gud?

Spørgsmålet er komplekst – svaret er enkelt

Lad mig begynde med at bekende: Jeg har stor forståelse for min studiekammerats ulydne svar, for det er et spørgsmål, der er svært at svare éntydigt på, og jeg har en fornemmelse af, at man næsten burde skrive en hel artikel bare med forbehold inden den egentlige artikel kunne skrives. I forhold til den lille indledning kunne man jo spørge, om der ikke er forskel på at bede sammen med et menneske fra en anden religion og fejre gudstjeneste med dem?

Men selvom spørgsmålet er komplekst og har sine nuancer, kan der alligevel svares ganske kort på dét: Nej, kristne og jøder tror ikke på den samme Gud.

Det er naturligvis et svar, der kræver en uddybning, og det er ikke nødvendigvis det populære svar, men jeg tror, det er det svar, de nytestamentlige forfattere giver os – også selvom jøder og kristne deler en stor portion af de bibelske skrifter: det vi kristne kalder Det Gamle Testamente, og som jøderne kalder Tanakh. Ja, man kan ovenikøbet derigennem argumentere for, at jøder og kristne deler en stor del af *teologien* om Gud. Alligevel må jødedommens og kristendommens teologiske veje skilles, når det kommer til én: Jesus.

I kristendommen tror vi, at Gud blev menneske i Jesus. Det er det, vi markerer og fejrer og stopper op overfor i julen – at den almægtige, evige Gud, himlens og jordens skaber, Abrahams, Isaks og Jakobs Gud, blev *menneske*. Og vi bekender, at dette menneske, Jesus, er Messias, og at han viser os og åbenbarer for os fuldt og helt, hvem Gud er, og at han kom for at begynde *en nypagt* mellem Gud og mennesker i kraft af sin død og opstandelse.

Det er altså Jesus, der er forskellen på kristendom og jødedom. Derfor kan man også sige, at selvom der er en fællesmængde i *teologien*, er der en væsentlig del, som adskiller os, *kristologien*. Eller formuleret uden de lidt

mere kringlede teologiske udtryk: Spørgsmålet om hvem Jesus er, og hvor vigtigt dette spørgsmål er i forhold til, hvem Gud er.

Evangelierne er tydelige

I evangelierne er der ofte fortællinger om, hvordan Jesus og farisæerne og de skriftkloge støder sammen over teologiske spørgsmål – også selvom Jesus og de jødiske ledere jo også deler rigtig meget teologi med hinanden. Disse fortællinger tror jeg ikke er med for at stille de jødiske ledere i et dårligt lys eller for at udstille dem. Tværtimod tror jeg, der er meget vi kan lære af både de skriftkloge og af farisæernes oprigtighed – langt mere end vi som ofte giver dem kredit for. Nej, når disse fortællinger er med, handler det om at evangelisterne ønsker at gøre det klart, at Gud og Jesus er ét. At netop dette spørgsmål er helt grundlæggende i forhold til Guds identitet. Og for at vise at der, trods den megen fælles teologi, er en helt fundamental forskel på Jesus og de jødiske, bibeltro ledere, når det kommer til synet på Guds inderste væsen.

Én af disse konfrontationer finder vi i Johannesevangeliet kapitel 8. Det er et ganske spændingsfyldt kapitel.

Farisæerne og de skriftkloge mente, at Guds inderste væsen var at finde i Toraen. Men det er Jesus, der skal lære os, hvem Gud er, mener Arne Pedersen. Afviser man Jesus, afviser man også Gud.

“ Vi kan ikke tale sandt om hvem Gud er uden at tale om Jesus. ”

- Arne Pedersen

Før Abraham blev til

Rammen er tempelpladsen, og Jesus er til stede. Nogle mænd kommer i begyndelsen af kapitlet slæbende med en kvinde, der er blevet grebet på fersk gerning i seng med en mand, der ikke er hendes. Det er ægteskabsbrud, og dommen efter moseloven er klar: Hun skal stenes.

”Hvad siger du?” spørger de Jesus. Konfrontationen er i gang. Tog de skriftkloge og farisæerne da fejl? Man kan måske stille spørgsmålstejn ved deres metoder (og hvor manden er henne i det hele?!), men når det kommer til loven og dommen, er der ingen tvivl (se 5. Mos 22,22-24). Alligevel kommer konfrontationen: ”Hvis I aldrig har gjort noget forkert, så kast I bare stenene,” siger Jesus. Nogle af de religiøse ledere går deres vej, og Jesus fortsætter sin undervisning – som alligevel bliver jævnlige afbrudt af spørgsmål fra nogle andre ledere. Gode spørgsmål for Jesus får nærmest alt til at handle om sig selv og udråber i løbet af undervisningen sig selv til både at være dommer, verdens lys, vejen til frihed for synd og nogle andre provokerende prædikater. Og så kulminerer det: ”Abraham, jeres far, jublede over at skulle se min dag, og han fik den at se og glædede sig.” Da sagde jøderne til ham: ”Du er endnu ikke halvtreds år, og du har set Abraham?” Jesus sagde til dem: ”Sandelig, sandelig siger jeg jer: Jeg er, før Abraham blev født.”

Jesus – menneske og Gud

Du og jeg kan måske synes, det er en lidt vattet kulmination, men for jøderne er det en helt anden sag. Jesus hævder her ikke blot at være flere tusind år gammel. Han hævder, at han har eksisteret altid og går så langt som til at kalde sig selv Gud. Når Jesus bruger udtrykket ”Jeg er” bruger han det gudsnavn, Gud fortæller Moses, han skal bruge overfor Farao i forbindelse med udfrielsen fra Egypten (se 2. Mosebog kapitel 3). For jøderne er der kun én fortolkning: Jesus siger om sig selv, at han er Gud, og derfor tager de da også sten op fra jorden for at stene ham. Faktisk har Jesus allerede i vers

19 i samme kapitel forberedt dem lidt på, hvor det bærer hen ad, da han hævder, at den der kender Jesus, kender hans far, altså Gud. Så ved at lære Jesus at kende, kan man lære Gud at kende!

Senere i Johannesevangeliet (kapitel 10) er vi tilbage på tempelpladsen, hvor Jesus er i forbindelse med fejringen af Chanukah. Igen kommer det til konfrontation, og Jesus siger det denne gang lige ud: ”Jeg og Faderen er ét” (Johannesevangeliet 10,31). Igen vil jøderne stene ham ”fordi du, der er et menneske, gør dig selv til Gud” (10,33).

Evangelisten Johannes har et ærinde med sit evangelium, hvilket bl.a. er at vise, at Jesus og Gud er ét, og at alle dem der tror på Jesus som Messias, giver Gud ret til at blive hans børn (se fx Johannesevangeliet kapitel 1). Det er intet mindre end en revolutionerende tanke. Farisæerne og de skriftkloge mente, at Guds inderste væsen var at finde i Toraen, at det er gennem Toraen, mennesker kan lære Gud at kende. Her mener Jesus noget andet: ”Kendte I mig, kendte I også min far,” siger Jesus til tilhørerne på tempelpladsen (Johannesevangeliet 8,19). For Jesus er det altså ikke Toraen, der skal lære os om Gud, men Jesus der skal lære os, hvem Gud er. Afviser man Jesus, afviser man også Gud.

En ny pagt

Hvorfor er det vigtigt?

Jeg tror først og fremmest, det er vigtigt at kunne svare på spørgsmålet, fordi det er vigtigt, at vi taler sandt om hvem Gud er. Og vi kan ikke tale sandt om hvem Gud er uden at tale om Jesus.

Der er dem der mener, at jøder i dag har en sand, men blot *ufuldstændig* åbenbaring af, hvem Gud er. Det er der en vis ræson i, og det er forholdsvis enkelt at se, hvordan man kommer frem til en sådan konklusion, når vi nu fx både deler det Gamle Testamente/Tanakh med hinanden og også en fællesmængde teologi. Alligevel er der mere at sige, for som ovenstående viser, vil Jesus mere og andet

"For Jesus selv er der ingen tvivl: Kun igennem fællesskab og tro på Jesus, har vi fællesskab med Gud. Det er også derfor Jesus indstifter en ny pagt, da han for sidste gang fejrer påskemåltid med sine disciple, hvilket vi jo selv markerer hver gang vi fejrer nadver," skriver Arne Pedersen.

“ Utydelighed omkring hvorvidt jøder tror på den samme Gud som kristne, kan føre til utydelighed om hvorvidt jøder har brug for Jesus til frelse. ”

- Arne Pedersen

end blot lære os om "en anden side af Gud", eller give vores teologi "et ekstra lag". Jesus forandrer helt fundamentalt vores måde at *relatere* til Gud – både vores *tænkning* om ham og vores *relation* til ham. Eller sagt lidt mere teologisk: *Kristologien* er gennemgribende for *teologien*. Betyder det, at der ikke findes sandhed i jødedommen? Selvfølgelig gør der det. Og vi kan i særdeleshed lære noget om vores tros jødiske rødder gennem denne sandhed i jødedommen. Samtidig må vi dog huske, at der er forskel på kognitiv læring og at tale sandt om Guds inderste væsen. Det er det sidste, der er på spil i spørgsmålet om Jesus.

For når Jesus fx taler om sig selv i Johannesevangeliet, så handler det ikke blot om, hvem der kognitivt har forstået mest om Gud, eller om hvem der har fået åbenbaret mest af Gud. Så handler det om, hvordan vi får fællesskab med Gud, og det sker kun gennem Jesus. Fx siger Jesus i en anden konfrontation: "I gransker Skrifterne, fordi I mener, at I har evigt liv i dem; og netop de vidner om mig. Og dog vil I ikke komme til mig og få liv." (Johannesevangeliet kapitel 5) Et andet sted, også i Johannesevangeliet, hævder Jesus at være Vejen, Sandheden og Livet, og at ingen har fællesskab med Gud uden at have fællesskab med Jesus (Johannesevangeliet kapitel 14). For Jesus selv er der ingen tvivl: Kun igennem fællesskab og tro på Jesus, har vi fællesskab med Gud. Det er også derfor Jesus indstifter *en ny pagt*, da han for sidste gang fejrer påskemåltid med sine disciple, hvilke vi jo selv markerer hver gang vi fejrer nadver. Paulus taler om, at der ligger et "slør" over oplæsningen af den gamle pagt i synagogen, og at dette slør først fjernes i Kristus (2. Korintherbrev 3,12-18). Så for Paulus, der jo selv var jøde, er Jesus helt essentiel for selv at forstå den gamle pagt. Det er komplekst, for Paulus fastholder både kontinuitet og nybrud. For hos Paulus er Jesus, Messias, *opfyldelsen* af Guds løfter (jf. 2. Korintherbrev kapitel 1,19-20), mens både Paulus og Hebræerbrevets forfatter er meget tydelige om, at der også sker noget

afgørende nyt med Jesus, Messias' komme (se fx 2. Korintherbrev kapitel 3 samt Hebræerbrevet kapitel 1,1-4; 7,22; 8,6; 9,6-14; 10,1-18).

Guds mission

Dernæst tror jeg, det er vigtigt at svare på spørgsmålet, for at vi kan være tydelige omkring Guds kald til fællesskab med ham gennem Jesus – også for det jødiske folk. Fordi utydelighed omkring hvorvidt jøder tror på den samme Gud som kristne, kan føre til utydelighed om hvorvidt jøder har brug for Jesus til frelse. Og det efterlader det Nye Testamente os heller ikke i tvivl om – måske tydeligst og mest markant udtrykt af Peter, da han og Johannes bliver stillet for Rådet, forsamlingen af de øverste jødiske, religiøse ledere i Jerusalem. Peter siger:

"Jesus er den sten, som blev vraget af jer bygmestre, men som er blevet hovedhjørnestenen. Og der er ikke frelse i nogen anden, ja, der er ikke givet mennesker noget andet navn under himlen, vi kan blive frelst ved" (Apostlenes Gerninger kapitel 4,12). For Guds missions skyld er spørgsmålet altså også vigtigt.

Det handler om Guds inderste væsen

Så, tror jøder og kristne på den samme Gud? Kristendommen har jødiske rødder – både hvad angår religion og kultur – og vores to religioner deler en mængde teologi. Men når alt kommer til alt, når det kommer til *fællesskab* med den eneste sande Gud, Israels Gud, må svaret alligevel være nej – med alle de nuancer in mente som der er beskrevet oven for. For hvis Gud virkelig *har* åbenbaret os, hvem han er i Jesus Messias, og hvis Jesus Messias virkelig *er* Gud, ja, så er en afvisning af Jesus Messias en afvisning af Gud. Ikke blot en afvisning af nogle særlige egenskaber hos Gud, men af det inderste af Guds væsen.

For Jesus Messias gør en verden til forskel. Også i dette spørgsmål.

Helt fra starten var Guds ord
Vidnet om, at Gud er stor
Alt blev til, blot ved hans magt
Lysets sejr, livets pagt
af Guds vilje som et bud
Johannes, vidnet, blev sendt ud
For at vandre i sin tro
så Guds børneflokk vil gro
Jesus sejrherrens ord

Samler verden, sætter spor
Og lyset kom, ikke snigende
meget stærkere, mere sigende
Som en sandhed skal det sejre
skal det vinde, i os lejre
Da Guds børn vi måtte blive
vandre rent, med ret til live
Lyset, som kan alt bekæmpe
Verdens mørke vil det dæmpe
Da skal alle helt forstå
At Guds vilje alt kan slå

Guds mission er sårbar mission

✞ | Tekst: Julie Kajgaard, teologisk netværker - Foto: Unsplash

Så er vi her igen. December. Vi venter og længes efter juleaften. Mørket har lagt sig, men vi pynter op med lys i både træer, buske og lygtepæle for at holde den på afstand. Og når vi ikke har for travlt med at have travlt, bliver der måske tid til at reflektere over det forunderlige mysterium, at selve Gud valgte at lade sig føde som et spædbarn i verden. Men selvom vi nok aldrig kommer til at kunne forstå julens under til fulde, ligger der ifølge Mogens Mogensen en helt særlig gave gemt til os i det faktum, at Gud valgte at gøre sig kendt som et menneske. For det betyder, at vi har en Gud, der forstår det liv, der er vores, som er Gud-med-os.

Mogens Mogensen har gennem sit liv beskæftiget sig på forskellig vis med både mission og teologi - lige fra det lokale menighedsråd, til hans arbejde som konsulent for kirker og kirkelige organisationer samt gennem hans ph. d. fra Fuller Seminary i Californien. Derfor er Mogens en mand, der kan balancere vægtige teologiske spørgsmål med relevant praksis. Det er nødvendigt, når man skal dykke ned i perspektiverne på Guds menneskelighed i forhold til mission. Hvorfor valgte Gud overhovedet at åbenbare sig i kød og blod?

Hvorfor blev Gud menneske?

"Det er der to grunde til, at Gud vælger at blive menneske", siger Mogens og fortsætter: "Når Gud åbenbarer sig, som han gør ifølge vores kristne tradition, handler det ikke bare om, at Gud åbenbarer sin vilje, som vi kender det fra for eksempel islam. Gud sender ikke bare et skrift, nej han kom selv. Han åbenbarer sig selv, og han bringer os ind i en personlig relation med sig. "Det her med

relation er vigtigt, for det betyder noget, hvilken slags relation man har, om det så gælder et andet menneske eller i ens gudstro. Der er forskel på, om du sender mig et brev, jeg skal forholde mig til, eller om du kommer, så vi kan tale sammen ansigt til ansigt." Relationen med Gud er altså en af grundene til, at Gud blev menneske.

Et andet perspektiv er, at Gud vil fortælle os noget om sig selv. Mogens forklarer det sådan: "At Gud blev et skrøbeligt menneske, der dør på et kors, åbenbarer noget helt paradoksalt ved Gud. Det vender simpelthen begreberne på hovedet, når vi skal forstå, hvad der er guddommeligt." Igennem historier, sagn og fortællinger er det guddommelige ofte skildret som det stærke og suveræne. Det guddommelige forbindes oftest med magt og med kontrol. Men for Mogens viser det noget helt særligt ved den kristne forståelse af Gud, at han blev menneske: "Det står i modsætning til al anden tale om den magtfulde Gud. Pointen er, at når Gud vælger at åbenbare sig på denne måde er det for menneskets frelses skyld. For det er den eneste måde, Gud kunne frelse os på. Han måtte sende sin egen søn, sig selv, for at tage skylden på sig og dø på et kors for os. Ultimativt handler inkarnationen selvfølgelig ikke bare om, at vi møder Gud ansigt til ansigt. Men det handler om, at Gud nedbryder skellet mellem sig selv og mennesker - synden - ved at tage den på sig." Det er altså igennem en personlig relation, vi mennesker kan kende Gud. Det var igennem det menneskelige, Gud kunne fjerne skellet, der var mellem ham og mennesket.

*"Gud sendte ikke bare et skrift, nej han kom selv.
Han åbenbarer sig selv, og han bringer os ind i en
personlig relation med sig."*

- Mogens Mogensen

Gud forstår det liv, der er vores

Julens budskab handler dermed om noget meget større. Gud forstår, hvad det vil sige at være menneske - fordi han selv blev et menneske. Forståelsen er mere end bare et tankeeksperiment. Gud tænkte ikke bare på, hvordan det føltes at være et menneske. Nej, Gud kom og erfarede alle aspekter af menneskelivet.

”Når der profeteres om Jesus som ham, der skal hedde *Immanuel*, Gud-med-os, kan man sige, at Gud kom for at være med os og hos os i alle livets faser - også i døden. Fra de mest glædelige til de sørgeligste faser, der er han, Gud-med-os, der er han os nær. Der er Jesus den, der er hos os, og viser os Guds kærlighed.”

Samtalen begynder at nærme sig, hvordan inkarnationen, at Gud blev menneske, hænger sammen med mission. Men inden det skal udfoldes, er der et vigtigt perspektiv forbundet med Guds menneskelighed, vi skal dvæle ved. I inkarnationen gav Gud afkald på det magtfulde og kom til jorden som et menneske, ja som et spædbarn. Igennem sit komme til jorden viste Gud sårbarhed.

”Der ligger mange ting i dette perspektiv. For det første gør Gud sig sårbar - og han gør sig dermed ét med os i vores sårbarhed. Så når vi oplever sårbarhed, lidelse og død, kan vi have fællesskab med Gud i det, netop fordi Jesus selv erfarede den del af livet. En anden vinkel er, at Gud møder os mennesker i sårbarhed. Det vil sige, at vi har mulighed at afvise ham. Han kommer ikke med en magtfuld hammer og truer os, men han kommer så at sige *nedefra* og møder os. Han tvinger os ikke. Han elsker os og sætter os fri til at tage imod og til at afvise evangeliet.”

Sårbar mission er Jesu mission

Denne sårbarhed spiller også ind, når det handler om mission. Kristen mission handler helt grundlæggende om at gøre evangeliet om Jesus Kristus kendt for andre. Det kan man gøre på utallige måder, men en grundlæggende præmis er, at folk kan afvise vidnesbyrdet om Jesus. Mogens udfolder det sådan: ”Hvis Guds mission er en mission *fra neden* - så at sige fra sårbarhed - så må sand kristen mission dybest set også afspejle dette.” I modsætning til sårbar mission kan der tales om mission, hvor der anvendes magt til at overbevise mennesker om evangeliet. Det kan man kalde for mission *fra oven*. Her sker forkyndelsen på sådan en måde, at mennesker ikke får en reel mulighed for at tage imod evangeliet, som det er. Eller sagt på en anden måde, mennesker får ikke mulighed for også at kunne afvise evangeliet. I kirkehistorien ses der mange forskellige eksempler på mission *fra oven*. For Mogens viser det, at mennesker er syndige, og det er vi også, når vi er involveret i mission. Ideelt set skal mission altid tage afsæt i Jesu liv og virke. Mission må derfor have sårbarheden som udgangspunkt. Men hvordan ser det så ud i praksis?

Der findes selvfølgelig mange forskellige udtryk for sårbar mission. Men det helt afgørende for Mogens er, at den tager udgangspunkt i Jesus som vores forbillede:

”Tænk på Jesus. Han var Guds søn, og derfor kunne man nemt forestille sig, at han havde boet på et slot. Så kunne han invitere folk til audiens på slottet. Men sådan handler han ikke. I stedet for at bo på et slot, valgte han at komme som gæst i menneskers hjem. Det er

Mogens Mogensen er Cand.mag i historie og kristendom, og har en Ph.d. i interkulturelle studier fra Fuller Seminary.

Mogens har både arbejdet som missionær i Nigeria og som generalsekretær i Mission Afrika. I dag er han freelance-konsulent med missionale, interkulturelle og interreligiøse opgaver.

Foto: Privat

interessant at bemærke, at Jesus ikke havde sit eget hjem. For det at være gæst er noget fundamentalt anderledes end at være vært. Når man kommer som gæst, kommer man i sårbarhed. Man bliver måske inviteret indenfor - men man kan også blive lukket ud igen. Vi ser det i Åbenbaringsbogen i kapitel 3 vers 30. Der står der, at Jesus kommer og banker på, og *hvis nogen hører min røst og åbner døren, vil jeg gå ind til ham og holde nadver med ham*. Her finder vi igen muligheden for at afvise Jesus. Jesus kommer altså med gæstens sårbarhed. Skal vi bruge dette princip i mission, så skal vi nogle gange give afkald på at være gode værter. I stedet skal vi have modet til at komme som gæster. Gæster, der nogle gange bliver afvist og gæster, som må affinde sig med at være til stede på værtens præmisser."

At tage en andens verden på

Som gæst kan man opleve at være i ukendte omgivelser. Som fx hvis man er ude at rejse, og bliver inviteret med lokale hjem. Her kan man føle, at man er på udebane. Det kan være sprog, normer og praksisser, man ikke kender til. Det bliver tydeligt, at man er trådt ind i en anderledes sammenhæng, end den man er vant til. På samme måde gør det sig gældende for inkarnatorisk mission - altså den *sårbare* mission - hvor man træder ind på andre menneskers banehalvdel: "Man kan sige, at inkarnationen finder sted, idet man træder ind i et andet menneskes kontekst og forsøger at være til stede i den konteksts præmisser. Altså ved at tale sproget, spise den mad, der bliver serveret og ved at hilse på den måde, man nu engang gør i den sammenhæng. Så ved at være gæst sker der en inkarnatorisk bevægelse - at man tager værtens verden på sig," fortæller Mogens.

Ligesom Gud tog en menneskeskikkelse på sig, sådan kan alle, der deltager i Guds mission, tage deres missionale omgivelser på sig. En anden måde at være til stede som gæst finder vi i forholdet mellem at tale og at lytte: "Ofte tænker vi på at komme som dem der skal tale. Det skal vi også på nogle tidspunkter, men måske skulle vi begynde med at være dem som lytter. Når man lytter, gør man sig også sårbar. For måske bliver man forandret af det, man

"Måske skulle vi begynde med at være dem, som lytter. Når man lytter, gør man sig også sårbar."

-Mogens Mogensen

Med evangeliets udbredelse i Romerriget er der vidnesbyrd om, hvordan kirken særligt sørgede for de fattige, de syge og de svage. Denne omsorg tog udgangspunkt i Jesu eget liv. Ligesom disciplene og de første kristne havde taget dette aspekt ved inkarnationen med sig, når de forkyndte evangeliet, skal vi som kirke i dag også reflektere over, hvordan det kan se ud i vores samtid, mener Mogens Mogensen.

“ Mission med Jesus som forbillede
må altid komme i sårbarhed, og
den må altid tjene den svage. ”

- Mogens Mogensen

hører. Det kan gøre indtryk på mennesker, når man lytter. Man bliver nødt til at tilpasse det, man selv vil sige, til det man hører. Så der ligger altså også en sårbarhed i at lytte, og ikke bare være den der kommer og proklamerer. Lytning er også en bevægelse *nedefra*.” Igen vender Mogens tilbage til, hvordan Jesus selv agerede, da han var på jorden: ”Det er måske lidt for firkantet at sige, at Jesus gik og holdt sin mund i 30 år. Men han lyttede i hvert fald. Selvfølgelig sad han også i templet som barn og talte med de skriftkloge og stillede gode spørgsmål. Men han kom i hvert fald ikke bare svævende ind med masser af ord. Han vidste, hvad der foregik. Han kunne sproget, han vidste, hvordan man skulle klæde sig, og hvad man spiste. Når han åbnede sin mund, talte han altid relevant ind i sin sammengæng.” Gud kom ikke kun som menneske julenat, nej gennem hele Jesu liv udfoldede inkarnationen sig.

I mødet med den svage møder vi Kristus selv

I et bibelsk lys er det tydeligt, at Guds mission begynder lang tid før missionsbefalingen i Det Nye Testamente. Allerede fra skabelsen og med kaldelsen af Abraham ser vi, hvordan Gud vil forsones alt det skabte med sig selv og genoprette den tabte relation. Men der sker noget særlig banebrydende, da Gud selv kommer til verden som et menneske. Inkarnationen forandrer hele verdenshistorien - ja hele vores syn på mennesker: ”Forfatteren Tom Holland skriver i sin bog *Herredømmet*, at historien om Jesus, der dør på et kors, er en revolutionær historie. Den

forandrer hele kulturen og verden, fordi den vender tingene på hovedet. Hvis man tager inkarnationen alvorligt, er den en revolutionær kraft, der hele tiden forandrer. Holland nævner blandt andet teologerne fra 300-tallet, de kappadokiske fædre, som på en særlig måde tog afsæt i, at Jesus inkarnerede sig som et skrøbeligt menneske - at han blev en af de mindste. Hvis Jesus aldrig var kommet som menneske, men som en fjern konge, ville vi ikke tillægge de nederste i samfundet nogen betydelig værdi.” På Jesu tid var det sådan, at dem der ikke havde romersk statsborgerskab, ikke var noget værd i den romerske kultur. Men med evangeliets udbredelse i Romerriget er der vidnesbyrd om, hvordan kirken særligt sørgede for de fattige, de syge og de svage. Denne omsorg tog udgangspunkt i Jesu eget liv. Jesus havde undervist om, at hvad man *gjorde mod en af Jesu mindste, det havde man gjort mod ham*. Ligesom disciplene og de første kristne havde taget dette aspekt ved inkarnationen med sig, når de forkyndte evangeliet, skal vi som kirke i dag også reflektere over, hvordan det kan se ud i vores samtid.

Julens mysterium får konkret betydning for mennesker, og julens budskab påvirker missionen. For mission med Jesus som forbillede må altid komme i sårbarhed, og den må altid tjene den svage. Lige netop i mødet med den svageste, kan det blive et møde med Jesus selv, som på alle tænkelige måder blev Gud-med-os.

VI MANGLER 400.000 KRONER

Corona-pandemien sætter også sine spor i Israelsmissionen. Derfor mangler vi 400.000 kroner i dette års regnskab, som vi plejer at tjene ind gennem vores genbrugsbutikker samt de møder, vi har måtte aflyse.

*Vil du løfte denne opgave sammen med os?
Så har du mulighed for at give en julegave.*

MobilePay: 30503

Reg.nr. 0994 kontonr. 0003054500

(Skriv "julegave" i beskedfeltet)

*Tusind tak for dit bidrag,
og rigtig glædelig jul!*

Den Danske Israelsmission
Katrinebjergvej 758200 Aarhus N
Tlf: 7190 1885
Email: kontor@israel.dk
www.israel.dk
Tryk: Øko-Tryk (oplag 3400)

Reg. nr. 0994
Kontonr. 3054500

Mobilepay: 30503
www.israel.dk/giv

Redaktion: Maria Risbjerg (red.),
Arne Pedersen, Margrete Rolighed,
Solveig Hovaldt, Julie Kajgaard,
Anette Høj
Layout: Maria Bach Jensen og
Maria Risbjerg

Ønsker du at til- eller afmelde
magasinet?
Skriv til kontor@israel.dk
Oplysninger om medarbejdere og
landsstyret findes på israel.dk

Foto forside: Unsplash
Illustration bagside: Margrete
Rolighed

ET
SPADESTIK
DYBERE
I BIBELENS
VERDEN

BIBELSKARKEOLOGI.DK

**BIBELHISTORISK
ROMAN AF
PRISBELØNNET
FORFATTER**

HÅBETS PORT
Tessa Afshar
ROMAN

TESSA AFSHAR
Håbets port

336 sider | 299,95 kr.

Den prisbelønnede forfatter Tessa Afshar tager i »Håbets port« læseren med på en rejse gennem Rom og Korinth i det 1. årh. efter Kristus. Vi følger den unge Priskilla, som hører om Yeshua i den lokale synagoge. Det bliver begyndelsen på en lang rejse, der først fører hende sammen med teltmageren Akvila og siden til Korinth. Undervejs rejser sig en mængde spørgsmål. Tør hun tro på, at der er håb for en hedning som hende?

Forlagsgruppen Lohse | 7593 4455 | lohse.dk

#SPREDVINGERNE

Kom og mærk de gode vibes på Frøstruphøve. I det personlige møde lærer du os bedst at kende. Skriv dit barn op til de bedste år nu - for hos os er indmeldelse gratis.

Læs mere på frostruphøve.dk

**OPLEV ET FÆLLESSKAB,
HVOR DU KAN BLIVE TIL
DEN, DU ER **SKABT** TIL
AT VÆRE**

Frøstruphøve
Efterskole
Frøstrupvej 140
6830 Nørre Nebel
T: 75 28 21 88

Frøstruphøve
Efterskole
- en skole med budskab

 facebook.com/frostruphøve

**DIT, MIT
OG VORES
GUUUUULD**

Jo meeere vi er sammen, er sammeeen. Vi **EEEELSKER** at lave skole! Simpelthen. Fuld ild, guuuuld og gejst. For vi brænder helt ærligt for at lave skole. Sammen! #jatakder

Også derfor ...
#dufårguldmedhjem

**tjek
djurslands.dk**

**djurslands
efterskole**

ORDET BLEV *Kød*
og tog bolig iblandt os

